

U. Ü. EĞİTİM FAKÜLTESİ BEDEN EĞİTİMİ ve SPOR BÖLÜMÜ ÖĞRENCİLERİNİN EMPATİK BECERİLERİNİN YAŞA GÖRE KARŞILAŞTIRILMASI*

*N. Haşıl KORKMAZ***

*E. ŞAHİN****

*M. KAHRAMAN**

*F. ÖZTÜRK**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin empatik eğilim düzeylerini ortaya koyarak cinsiyetler arasındaki farkı belirlemektir. Araştırmamıza katılan toplam 388 Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencisinin empatik eğilim düzeylerini ölçmek amacıyla Dökmen (1988) tarafında geliştirilmiş olan Empatik Eğilim Ölçeği kullanılmıştır. Verilerin analizi bilgisayar ortamında SPSS programıyla yapılmıştır. Yaş guruplarına göre farklılığı tespit etmek amacıyla tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

Sonuç olarak kız ve erkek öğrencilerin cinsiyet farkı göz önüne alındığında ve aynı cinsiyetteki öğrenciler kendi yaş gurupları arasında değerlendirildiğinde öğrencilerin empatik beceri düzeyleri arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır ($P>0,05$).

Elde edilen bulgular literatür ışığında tartışılmıştır.

***Anahtar Kelimeler:** Empati, Beden Eğitimi, Spor.*

* II. Uluslararası Spor Psikolojisi Kongresinde bildiri olarak sunulmuştur. 11-13/EKİM/2001, İzmir / TÜRKİYE.

** Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü.

*** Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Okul Öncesi Eğitim Anabilim Dalı.

SUMMARY

Comparison on the Empathic Abilities of the Students at U.Ü. Physical ed. and Sport Department According to Their Ages

The aim of this study is to evaluate the empathy levels and to seek the difference between the female and male students in the physical education and sports department.

The empathy measurement instruments developed by Dökmen (1988) is applied to 388 of voluntaries.

The data are analyzed using the SPSS program by computer. To determine the distribution according to the age, one way anova is performed.

As a result, The comparison of the empathy ability between female and male students the same age and the compare between different age groups of the male and female students are not shows and meaningful relations ($p>0.05$).

The results of the study are also discussed with relevant literature.

Keywords: *Empathy, Physical Education, Sport.*

GİRİŞ

Empati, diğ erinin belirli bir duygusunu anlama ve bu duyguya uygun bir karş ılık verme anlamında kullanılmaktadır Batson ve Schenrade (1987). Günümüzde empatinin en fazla kabul gö ren tanımlarından birini yapan Rogers'a göre empati, danış ılanın kendini danış anın yerine koyarak, onun fenomenojik dünyasına girmesi, onun duygu ve düş üncelerini doğru olarak anlaması, onun hissettiklerini hissetmesi ve bu durumu ona iletmesi sürecidir Rogers (1970, 1983). Empati, kısaca, başka bir insanın duygu ve yaş antıları ile bunların anlamını doğru olarak algılama ve iletme biçiminde tanımlanabilir.

Beden eğ itimi ise, Milli eğ itimin temel ilkelerine uygun olarak kiş inin beden, ruh ve fikir geliş imini sağlamaktır. İnsanın toplum kurallarına uygun olarak yaş aması, bir biriyle olan ilişkilerinin iyi ö rneğini verebilmesi; yardımsever, insan haklarına saygılı, dürüst davranması; zeki, ruhsal ve bedensel yapı itibariyle sağlıklı olması ile bağlantılıdır. Beden eğ itimi, insanın sosyalleş ebilmesi ve kiş illiğini bulup doğru bir çizgi üzerinde yol almasında büyük rol oynar. Kısaca beden eğ itimi bireyin beden sağ lığını, ruh sağ lığını, beden becerilerini geliştirmeye yönelik, gerektiğinde çevresel

koşullara ve katılımcıların özelliklerine göre değiştirilebilen esnek kurallara dayalı oyuna, jimnastiğe, spora dönük alıştırma ve çalışmaların tümünü kapsayan geniş tabanlı bir etkinliktir. Buna karşın spor, beden eğitimi faaliyetlerini özelleştirerek çeşitli branşlarda somutlaşmış, üst düzeyde yapıldığında fizyolojik, psikolojik, estetik, teknik özellikleri gerekli kılan yarışmaya dayalı ve katı kurallarla çevrili bir etkinliktir Aracı (1998). Özellikle beden eğitimi kavramıyla empati kavramı özleşmektedir. Shapiro ve Voog (1969) bir kolej öğrencisinin empati düzeyinin, oda arkadaşının akademik başarı notunu % 10-14 oranında etkilediğini vurgulamaktadırlar. Dickenson ve Truax (1966), gurupla psikolojik danışma alan öğrencilerin, danışma almayan öğrencilere kıyasla notlarında artış olduğunu bulmuş ve bunda danışmanın empatik oluşunun önemine dikkat çekmişlerdir.

Yıldırım (1993) tarafından yapılan ve “Rehber öğretmenlerin empatik eğilim ve empatik beceri düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi” başlıklı araştırmasında Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik bölümünden mezun olan rehber öğretmenlerden yaşı küçük olan öğretmenlerin empatik eğilim düzeylerini daha yüksek bulmuştur. Ayrıca öğretmenlerden mesleğe isteyerek giren öğretmenlerin empati beceri düzeylerinin yüksek bulunması da empatik eğilimde eğitimle birlikte, meslek seçiminin de önemini vurgulamaktadır.

Haşıl Korkmaz ve Altuntaş (1997) tarafından yapılan “Beden eğitimi ve spor bölümündeki birinci, dördüncü sınıf öğrencileri ile Beden eğitimi öğretmenlerinin mesleğinin statüsünü algılamaları arasındaki fark”ın incelendiği araştırmada Beden eğitimi ve spor bölümü birinci sınıf öğrencileri, beden eğitimi öğretmenlik mesleğinin statüsünü dördüncü sınıf öğrencilerinden daha yüksek algıladıkları görülmüştür. 4. sınıf öğrencilerinin Beden Eğitimi Öğretmenliği mesleği hakkında bilgi sahibi oldukça ve öğrenim yaşantıları arttıkça, mesleki kaygıları artmaktadır. Bu kaygının artışında öğretmen adayının kendini öğretmenler Bireyin empati yeteneği bilgi ve deneyimle de artmaktadır. Araştırmada da belirtildiği gibi bireyin öğretmen yerine koyması ile kaygıları artmaktadır. Empati, başkasının yerine kendini koymak olarak tanımlanır. Empati araştırmaları genellikle çocuk ve gençlerin eğitim süreçlerindeki programlarda kullanılmaktadır ve öğretilmektedir. Çocukların empati ölçümü, görüşmeler süresince okulöncesi çocukların empati değerlendirmeleri daha hızlı sağlanıyor. Bu empati ölçümü kabul edilir, içsel güvenilirliğe sahip ve onların sosyal gelişme görünümleri ve çocukların yaşlarıyla ilişkileri umulmuş olduğunu gösteriliyor, fakat bu çalışmalar IQ'larını kapsamamaktadır Borke (1971), Poresky (1990).

Kişiliğin gelişmesi, iletişim becerileri ve insanların çevreleriyle olan uyumları beden eğitimi ve spor etkinlikleriyle geliştirilebilir.

Buna bağılı olarak biz de araştırmamızda Beden Eğitimi ve Spor öğretmeni adaylarının empatik becerilerini aşağıdaki alt amaçlara göre belirlemeye çalıştik.

1- Yaş gruplarına göre

- a) Kız öğrencilerin empatik beceri puanları arasında farklılık olup olmadığı
- b) Erkek öğrencilerin empatik beceri puanları arasında farklılık olup olmadığı incelenmiştir.

2- Yaş gruplarına göre Kız ve Erkek öğrencilerin empatik beceri puanları arasında farklılık olup olmadığı incelenmiştir

YÖNTEM

Denekler: Araştırmaya yaşları 17-25 arasında değişen 165 bayan, 223 erkek öğrenci olmak üzere toplam 388 kişi gönüllü olarak katılmıştır.

Veri Toplama Araçları: Bu araştırmada veriler Dökmen (1988) tarafından geliştirilen Empatik Beceri Ölçeği aracılığı ile elde edilmiştir. Dökmen tarafından yapılan çalışmalar sonucu ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlikleri yüksek bulunmuştur.

Verilerin Analizi: Elde edilen verilerin istatistikii işlemleri bilgisayarda SPSS programıyla yapılmıştır. Yaş guruplarına göre farklılığı tespit etmek amacıyla ile de tek yönlü varyans analizi yapılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Öğrencilerin yaşlarına ve cinsiyetlerine göre dağılımı

Yaş Cinsiyet	17-19		20-22		23 ve üzeri		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Kız	41	24,9	90	54,5	34	20,6	165	42,5
Erkek	17	7,6	112	50,2	94	42,2	223	57,5
Toplam	58	14,9	202	52,1	128	33,0	388	100

Tablo 1'e göre öğrencilerin % 57.5'ini erkekler, % 42.5'ini kızlar oluştırmaktadır. Yaş grupları dikkate alındığında öğrencilerin aşağı yukarı yarısı (% 52.1) 20-22 yaş grubunda, % 33'ü 23 ve üzeri yaş grubunda, % 14.9'u ise 17-19 yaş grubunda yer almaktadır.

Tablo 2. İlgisiz öğrencilerin yaşlarına ve cinsiyetlerine göre dağılımı

Yaş Cinsiyet	17-19		20-22		23 ve üzeri		Toplam	
	F	%	F	%	F	%	F	%
Kız	8	22, 2	18	50, 0	10	27, 8	36	42, 4
Erkek	4	8, 2	26	53, 0	19	38, 8	49	57, 6
Toplam	12	14, 1	44	51, 8	29	34, 1	85	100

Tablo 2'e göre ilgisiz olan öğrencilerin % 57.6'sı erkek, % 42.4'ü kız'dır. Yaş grupları dikkate alındığında ilgisiz olan öğrencilerin aşağı yukarı yarısı (% 51.8) 20-22 yaş grubunda, % 34.1'i 23 ve üzeri yaş grubunda, % 14.1'i ise 17-19 yaş grubunda yer almaktadır. Genel anlamda ilgisiz olan kız ve erkek öğrencilerin aşağı yukarı yarısı "20-22" yaş grubunda bulunmaktadır.

Tablo 3. Yaş gruplarına göre kız öğrencilerin empatik beceri puanları dağılımı

Yaş grupları	N	X	Ss	F	P
17-19	41	103, 48	55, 07	0, 94	0, 39
20-22	90	109, 55	59, 53		
23 ve üzeri	34	93, 32	62, 52		
Toplam	165	104, 70	59, 07		

Tablo 3'e göre kız öğrencilerin aldıkları empatik beceri puanları bakımından yaş gruplarına göre 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 4. Yaş gruplarına göre erkek öğrencilerin empatik beceri puanları dağılımı

Yaş grupları	N	X	Ss	F	P
17-19	17	104, 47	61, 95	0, 03	0, 96
20-22	112	101, 44	58, 19		
23 ve üzeri	94	103, 34	54, 91		
Toplam	223	102, 47	56, 87		

Tablo 4'e göre erkek öğrencilerin aldıkları empatik beceri puanları bakımından yaş gruplarına göre 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Tablo 5. Yaş gruplarına göre kız ve erkek öğrencilerin empatik beceri puanları dağılımı

Yaş grupları	N	X	Ss	F	P
17-19	58	103, 77	56, 62	0, 51	0, 62
20-22	202	105, 05	58, 78		
23 ve üzeri	128	100, 67	56, 95		
Toplam	388	103, 42	57, 75		

Tablo 5'e göre kız ve erkek öğrencilerin aldıkları empatik beceri puanları bakımından yaş gruplarına göre 0,05 düzeyinde anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

TARTIŞMA ve SONUÇ

Kişiler arası ilişkilerde bulunması gereken temel koşullar empati, saygı, saygınlık ve somutluktur. Empati, bir insanın kendisini karşısındakinin yerine koyarak onun duygularını ve düşüncelerini doğru olarak anlaması, hissetmesi ve durumu ona iletmesi süreci olarak ta tanımlanır. Günümüzde hızlı teknolojik gelişmelerle birlikte Beden Eğitimi ve Sporun insan yaşamındaki önemi giderek artmış ve amaçlarının insana kazandırabileceği özellikler önemli bir duruma gelmiştir. Çünkü Beden Eğitimi ve Spor bireylerin fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişmelerini sağlayan bir bilimdir. Beden Eğitimi ve Sporun bu işlevi yerine getirebilmesi için, empatik beceri ve eğilimleri yüksek nitelikli, araştırmacı ve üretken Beden Eğitimi ve Spor öğretmenlerine ihtiyacı vardır.

Empati, sadece kendisiyle empati kurulana yararı olan bir etkenlik değildir. Empati, empatiyi kuran kişi için de önemlidir. Empatik beceri ve eğilimleri yüksek olan, bu yüzden de diğer insanlara yardım eden kişilerin çevreleri tarafından sevilme ihtimalleri artmaktadır Voltan (1989).

Beden Eğitimi ve Spor etkinlikleri empatik beceri ve eğilim düzeyi yüksek öğretmenler tarafından uygulanması sporun topluma yayılması için önemlidir.

Araştırmamıza gönüllü olarak katılan 388 Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin % 57,5'ni erkekler, % 42,5'ni kızlar oluşturmaktadır.

Yaş guruplarını dikkate alındığında öğrencilerin % 52,1'i 20-22 yaş gurubunda, % 33' ü 23 ve üzeri yaş gurubunda, % 14,9 ise 17-19 yaş gurubunda yer almaktadır. Bu da Beden Eğitimi ve Spor Bölümü öğrencilerinin 20-22 yaşlarında yoğunlaştığını ortaya koymaktadır.

Empati beceri ölçeğindeki sorulara ilgisiz cevap veren 85 denek arasında hangi yaş grubunun ve cinsiyetin yoğunlaştığına baktığımızda ilgisiz öğrencilerin % 57,6'sını erkek, % 42,4'nü kız öğrenciler oluşturmaktadır. İlgisiz öğrencilerin % 51,8'i 20-22 yaş gurubunda, % 34,1'i 23 ve üzeri yaş gurubunda, % 14,1'i ise 17-19 yaş gurubunda yoğunlaşmaktadır.

Yaş gurupları ve cinsiyete göre empatik beceri puanları arasında istatistiksel bir anlam bulunamamıştır. Ancak Tablo-3'de görüldüğü gibi kız öğrencilerin empatik beceri puanlarına baktığımızda 20-22 yaş gurubundaki kız öğrencilerin aynı yaş grubundaki erkek öğrencilere göre daha fazla empatik beceriye sahip olduğu görülmektedir. Yaş guruplarına göre öğrencilerin aldıkları empatik beceri puanları bakımından istatistiksel anlamda anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Bu sonuçlar empatik eğilimin bir kişilik özelliği olması ile açıklanabilir.

Dr. İ. Yıldırım (1993) tarafından yapılan rehber öğretmenlerin empatik eğilim ve beceri düzeyleri araştırmasındaki sonuçlarla örtüşmektedir. Bu çalışmada deneklerin yaş gurubu yükseldikçe empati eğilimi ve becerilerinin düştüğü belirtilmiştir.

Erkuş ve Yakupoğlu, spor ortamında empati ölçeği geliştirme çalışmalarında bilişsel davranışları ölçen Sporda Tahmin ve Duyuşsal Davranışları Ölçen Sporda Duygusal Empati olarak adlandırılan ölçeklerle yaptıkları çalışmayla, spor dalları arasında futbolcuların, basketbol ve hentbolculara oranla daha düşük empatik beceri düzeyine sahip olduklarını saptamışlardır. Spor ortamlarında başarının önemli bir yordayıcısı olan empatinin gerekliliğini vurgulamışlardır Erkuş ve Yakupoğlu (2000).

Eisenberg and Lennon (1983) empati, duygusal rol alma ve sözsüz iletişimi anlamada cinsiyet farklılıklarını çalışmışlardır. Literatürleri, empati ve duygusal rol almayı değerlendirdikleri yöntemlere göre incelemişlerdir. Sonuçta cinsiyet farklılıkların genelde empatiyi değerlendirmede kullanılan değerlendirme yöntemlerinin bir fonksiyonu olduğu ortaya çıkarılmıştır. Empati kendini anlatma ölçekleri ile değerlendirildiği zaman bayanların lehine büyük bir farklılık olduğu, laboratuvar koşullarında refleksif bağırma ve kendini anlatma özelliklerine göre bayanlar lehine ılımlı bir farklılık bulunduğu, empatinin hem psikolojik hem de başka bir kişinin duygusal durumuna karşı sözsüz reaksiyonların gözlenmesi ile ölçümünde ise cinsiyet farklılığının olmadığı belirlenmiştir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu araştırmada beden eğitimi ve spor bölümü öğrencilerinin empatik beceri ve eğilim düzeylerinin bu alandaki çalışmalarının artırılarak, eğitim programları içerisinde yer alması sağlanmalıdır. Empatik eğitim, eğitimcilerin sosyal uyumlarının ve karşısındakileri anlamalarının artması ile artacak ve bu artış sporun kitlelere yayılmasında yararlı olacaktır. Ayrıca bu alanda yapılacak olan araştırmaların artırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aracı., H. (1998), Okullarda Beden Eğitimi, Tuval tanıtım. syf. 13.
- Batson, C. D., Fullz, J. and Schnenrade, P. A. (1987), Distress and Empathy; Two qualitatively distinst vicarious omotions with different motivational consequence. *Journal of Personality*, 55. 19-39.
- Borke, H. (1971) Interpersonal Perception of Young Children: egocentrism or Empathy? *Devolopmental Psychology*, Vol 5, No 2, 263-269.
- Dökmen, Ü., (1988) Empatinin Yeni Bir Modele Dayanılarak Ölçülmesi ve Psiko-drama ile Geliştirilmesi. *A. Ü. EBF Dergisi* cilt 21, sayı. 1-2, 155-190.
- Dickenson, W. A, Truax, C. B. (1966), Group Counseling with College Under-achievers: Comprasions with a Control Group and Relationship to Emphaty, Warmth, and Genuineness, *Personal and Guidance Journal*, Vol. 45, 243-247.
- Eisenberg, N., and Lennon, R. (1983) Sex differences in empathy and related capacities. *Psychological Bulletin*, 94, 100-131.
- Erkuş, A. Ve Yakupoğlu S. (2000) Spor ortamında Empati Ölçeği (SEM) Geliştirme Çalışması. VI. Spor Bilimleri Kongresi Kitabı 3-5 Kasım Ankara syf. 139.
- Haşıl, Korkmaz, N. ve Altuntaş, E. (1997) U. Ü. Eğitim Fakültesi Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Birinci ve Dördüncü Sınıf Öğrencileri ile Bursa ve Çevresindeki Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Beden Eğitimi Öğretmenliği Mesleğinin Statüsünü Algılamaları arasındaki Fark, 1. Uluslar arası Spor Psikolojisi Sempozyumu Kitabı. Syf. 173-190.
- Poresky, R. (1990) The young children's Empathy Measure: Reliability, Validity and Effects of Companion Animal Bonding. *Psychological Reports*, 66, 931-936.
- Rogers, C., R. (1970), Carl Rogers on Encounter Groups. Newyork: Harper and Row Publishers 1970.
- Rogers, C., R. (1983), Empatik Olmak Değeri Anlaşılmamış Bir Varoluş Şeklidir. F. Akkoyun (Çev.) *A. Ü. Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi* 16. 103-124.
- Shapiro. J. G. VOOG. T. (1969) Effect of the Inherently Helpfull Person on Student Academic Achievement, *Journal of Counseling Psychology*. Vol. 16, 290-294.

- Voltan, A. (1989), Terapatik İletişim –Kişilerarası İlişkiler, Ankara Şafak Matbaacılık.
- Yıldırım, İ. (1993), Rehber Öğretmenlerin Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi Eğitim ve Bilim Dergisi. Cilt 17, sayı. 89, syf. 54-63.
- Wispe, L. (1986) The Distinction Between Sympathy and Empathy: To Call Forth a Concept, Aword Is Needed” Journal of Personality and Social Psychology. Vol. 30, No 2, 314-321, İ. (1993) ” Rehber Öğretmenlerin Empatik Eğilim ve Empatik Beceri Düzeylerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” Eğitim ve Bilim Dergisi, Cilt 17, sayı 89, syf. 54-63.